

HISTORICKÝ ROMÁN OD AUTORA HITU
ČERNÁ A PURPUROVÁ.

Němka

ZRADÍ SVOU KREV, NEBO SRDCE?

WOJCIECH DUTKA

 PRESS

Němka

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Wojciech Dutka
Němka – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Němka

WOJCIECH DUTKA

Přeložila:
Markéta Páralová Tardy

 P R E S S

Obsah

PROLOG	5
ČÁST PRVNÍ	9
Kapitola I – Absolventky	11
Kapitola II – Věštba	24
Kapitola III – Kamnitzerplatte	45
Kapitola IV – Obléhání	59
Kapitola V – Lidé a podlidé	77
ČÁST DRUHÁ	93
Kapitola VI – Pohřeb	95
Kapitola VII – Nově město Warschau	106
Kapitola VIII – Návštěva	117
Kapitola IX – Výkupné	128
Kapitola X – Ve službách odboje	140
ČÁST TŘETÍ	151
Kapitola XI – Přísaha	153
Kapitola XII – Na druhé straně zrcadla	168
Kapitola XIII – Pud sebezáchovy	185
Kapitola XIV – Spletitá situace	195
Kapitola XV – Himmelerland	207
Kapitola XVI – Kat	222
ČÁST ČTVRTÁ	245
Kapitola XVII – Berlín	247
Kapitola XVIII – V pasti	258
Kapitola XIX – Věznice Plötzensee	281
Kapitola XX – Poslední lekce	303
Kapitola XXI – Návrat	315
Kapitola XXII – Toto není země pro tebe	324
Kapitola XXIII – Poslední hrana	345
EPILOG	357
SLOVNÍK	369

Prolog

BERLÍN, VĚZNICE PLÖTZENSEE, PROSINEC 1944

V létě roku 1944 přijela do věznice Plötzensee vězeňským vozem žena, která byla zatčena v Berlíně za údajnou účast na útoku z 20. července. Pocházela z Litzmannstadt, neboli polské Lodže, připojené na začátku války k Německu. Ta žena byla považována za mimořádně nebezpečnou zrádkyni – *die Verräterin*. Její případ měl brzy projednat lidový soud – *der Volksgerichtshof*, jeden z nejbrutálnějších nástrojů nacistického režimu pro vypořádání se s vnitřními nepřáteli, prořídlou německou opozicí, civilní i vojenskou, zejména po neúspěšném atentátu na Adolfa H. v červenci téhož roku.

Žena se tam ocitla v důsledku podrobného a rozsáhlého vyšetřování lodžského gestapa, které se na stopu její vlastizrádné činnosti dostalo již v roce 1941, ale po všechny ty roky nemělo důvod proti této zdánlivě vzorné Němce a říšské občance vznést obvinění. Ve vězení byla držena v izolaci, aby s nikým nemohla mluvit. Jejího manžela popravili už dříve, za účast na Stauffenbergově spiknutí. A ona od té doby byla pod přísným dohledem gestapa. Obžaloba uváděla, že zradila vůdce a německou vlast, ale (což bylo nejhorší) vyzdvihovala také její kontakty s polským odbojem.

Právě to bylo, kromě hlavního obvinění, zrady Adolfa H., důvodem k obzvláště ostrým útokům nechvalně proslulého soudce Freislera během veřejného soudního jednání.

Tohoto soudce, který byl považován za vůdce nejkrvavějšího služebníka, šokoval ženin protest proti jeho urážkám. Málem až k zuřivosti ho přivedla odpověď obžalované na otázku, jestli zradila německou vlast. Prohlásila, že nikoliv, protože se vždy považovala za Polku, a tudíž byla podle nacistické ideologie rasově méněcennou osobou než Němci. Soudce Freisler proto doplnil obžalobu o popírání německé národnosti a německé krve, což se rovnalo trestnému činu urážky německé cti. Na to mu ta žena svou nejčistší němčinou vmetla do tváře:

„To je poprvé, co slyším, aby soudce v právním státě sám doplňoval obžalobu, to má být práce prokurátora. Tím, že spojujete funkci soudce a prokurátora, dokazujete, že vůbec nejste soudce a že toto jednání není soudní.“

„Dost!!! Ty zpropadená zrádkyně!!!!“ zařval Freisler.

Jednání mělo pokračovat bez přítomnosti obžalované, kterou soudce vyloučil z účasti na vlastním procesu. Přesto však očekávaný rozsudek smrti nebyl z neznámých důvodů vynesena. Místo toho byla žena poslána do koncentračního tábora Ravensbrück jako polská politická vězeňkyně. Z Němky se stala Polka – nebo jí snad byla už dříve?

ČÁST PRVNÍ

KAPITOLA 1

ABSOLVENTKY

VARŠAVA, KVĚTEN 1938

Nastal čas maturit. Magdě Pohlové kvetoucí kaštiny vždy připadaly jako nedostižný vzor krásy. Kvetly krátce, zato úchvatně voněly. Magdalena právě končila dvouleté všeobecné gymnázium královny Hedviky¹ a ve třídě měla dvě nejlepší kamarádky – Wandu Brychczyńskou a Lidku Rosenmanovou. Byly to spřízněné duše a čas jim vyplňovalo nejen učení, přestože prestižní dívčí střední škola byla velmi náročná, ale také četba. Četly romantické romány z minulého století: díla sester Brontëových a romány Jane Austenové. Sáhly také po klasice hororových románů – milovaly romány Edgara Alana Poea. Lidka jednou přinesla i román Brama Stokera o upírovi², který jí rodiče koupili v Paříži. Přely se spolu o smyslu tohoto klasického díla, přemýšlely, jestli je láska silnější než smrt a jestli zlé bytosti dokážou milovat.

Magdalena Pohlová nebyla Varšavanka od narození. Pocházela z Lodže, z významné německé měšťanské rodiny, která se ve městě usadila a podnikala. Milovala Reymontův román *Země zaslíbená*, ale dělnický charakter města se jí nelíbil. Proto její otec Alois Pohl,

1 ——— Tento typ škol, který připravoval absolventy k velmi náročné maturitě, vznikl na základě reformy školství

2 ——— Jedná se o gotický román *Dracula* (rok prvního vydání 1897)

lodžský podnikatel a majitel textilní továrny, své dceři dovolil navštěvovat gymnázium ve Varšavě. Magdalena měla pocit, že v hlavním městě prožila své zatím nejlepší dva roky života. Našla zde přátelství – Wanda a Lidka měly podobný vkus a místní divadla a revue, na nichž dívky nešetřily penězi, jim poskytovala zábavu na nejvyšší intelektuální úrovni. Teď litovala, že jejich společný čas tak rychle utekl.

Toho květnového dne roku 1938 si kamarádky domluvily schůzku v elegantní Blikleho kavárně na Novém Světě. Všechny už měly po zkouškách. Magdalena si toto místo velmi oblíbila, podávali tu nejlepší koblihy a kávu v celém městě. V rozích rostly ve velkých květináčích obrovské kapradiny a citrusovníky a v křišťalových zrcadlech od věhlasných bratří Łopieńských se odrážely tapety z Franaszkovy dílny a její silueta – postava blondýnky střední postavy s vlasy sepnutými do drdolu. Vždycky přicházela jako první, ať už si domlouvala schůzku v kině, divadle nebo restauraci. Tuto dochvilnost jí vštípili rodiče. Magdalena vešla do Blikleho kavárny a ujistila se, že mají volný stůl pro tři. Posadila se vedle velkého kapradí u otevřeného okna, protože den byl velmi teplý, a ponořila se do svých myšlenek.

Všechny tři během gymnaziálních let spojilo silné přátelství. Chodily spolu do třídy profesorky Wandy Łempické, jejíž věhlas v žádném případě nebyl dán jejím jménem, které bylo tak podobné slavné malířce Tamaře. Łempická byla nesmírně přísná matematicka a připravovala je na těžkou polskou zkoušku z tohoto předmětu. „Vyžadují od vás tolik, kolik bych vyžadovala, kdybych učila na chlapeckém gymnáziu,“ opakovala, ale jako třídní učitelka tak přísná nebyla. Dívky si její shovívavosti a spravedlnosti velmi vážily. Pro Magdu byla něco

jako průvodkyně ve světě vědy. Právě Łempická jí ukázala, že matematika je umění, z něhož je utkána realita světa, který nás obklopuje. Společně prošly zlomky, pravděpodobnost, geometrii, pak trigonometrii a otázky z vyšší matematiky – diferenciální a integrální počty.

„Děkuji vám, paní profesorko, za všechno,“ řekla jí Magdalena Pohlová při loučení. „Byla jste mistr. Díky vám budu studovat architekturu.“

Profesorka Łempická se usmála.

„Magdo, jsi velmi nadaná, jenže doba není příznivá. Doufám, že v dalekém Švýcarsku uděláš hodně dobrého a já budu na tebe pyšná.“

„Dobrý učitel zůstává na celý život.“ Když to Magdalena říkala, ještě netušila, že se se svou profesorkou setká za zcela jiných okolností, kdy integrály a diferenciály budou představovat abstraktivní pojmy, v nové realitě naprosto nevhodné.

Tři dívky spojilo možná snad zvláštní přátelství – tak moc se lišily a měly tak rozdílná nadání. Magdalena se chystala studovat architekturu. Wanda Brychczyńska se chtěla stát lékařkou, proto mířila na medicínu ve Varšavě. Zato Lidka Rosenmanová, humanistka, která při hodinách matematiky profesorky Łempické tolik vytrpěla, až nakonec dostala dostatečnou, což bylo velké umění, si přála studovat malířství ve Lvově, na tamní Akademii výtvarného umění. Přibližně takto vypadaly studijní plány dívek. Všechny pocházely z dobrých rodin a měly velké ambice.

Téměř přesně, v akademické čtvrthodince, přišly Wanda a Lidka.

„Tak jste tady!“ zaradovala se Magdalena. „Objednala jsem kávu a koblížky.“

„Ještě několik takových Blikleho koblížků a nevejdu se do šatů,“ poznamenala Wanda.

„Tvoje obavy opravdu nejsou na místě,“ uklidňovala ji Lidka.

Vesele se zasmály. Jejich kouzlo upoutalo pozornost mužské části návštěvníků Blikleho kavárny. Možná, že si starší pánové zavzpomínali sami na sebe z dob, kdy Blikle tuto kavárnu otevíral, ještě v době ruského záboru. Tři mladé dívky se však soustředily jenom na sebe.

„Maturita dopadla dobře,“ začala Magdalena, „a tak bych vám chtěla něco říct.“

„To zaznělo jako ,loučíme se na dlouho,““ podívala se na ni Wanda neklidně.

„Vážně?“

„Vyznělo to tak,“ dodala Lidka.

Magdalena pocítila kvůli prozíravosti kamarádek určité rozpaky.

„Chtěla jsem vám to říct v Lodži... Vlastně tím začnu. Zvu vás k sobě, do Lodže, na oslavu mých narozenin. A ano, odjíždím na studia. Do zahraničí.“

„Jistě do Německa,“ řekla Wanda Brychczyńska.

„Nevěřím! Magdalena bude v Německu studovat rasově správnou architekturu!“ přidala se Lidka.

Dívky velmi dobře věděly, že Magdalena pochází z jedné z nejváženějších německých rodin v Lodži. Její předkové se tam usadili v šedesátých letech 19. století, už po lednovém povstání, a velmi rychle se vyšvihli do městské elity bankéřů a továrníků. Magdín otec vlastnil velkou textilní továrnu, která vyráběla látky na export, ale i pro domácí trh, včetně polského vojska. Jeho podnik zaměstnával pět set lidí, převážně žen z lodžské dělnické vrstvy. Magda si tak nikdy nemohla stěžovat na nedostatek peněz.

„Máš pravdu, Lidko,“ řekla nyní tak, jako kdyby byla vyvolaná k tabuli. „Nemohla bych jet do Německa, přestože bych s jazykem

neměla žádný problém. Vybrala jsem si Švýcarsko a polytechniku v Curychu.“

„To je hezké,“ usmála se Lidka. „Jdeš ve šlápějích prezidenta Narutowicze.“

Skutečně, první polský prezident, jehož Národní shromáždění zvolilo, býval kdysi profesorem na curyšské polytechnice. Avšak jeho úmrtí z prosince 1922 u dívek nevyvolávalo pocit sentimentu.

„Tak bych to nevyjádřila, ale ano, na podzim odjízďím do Švýcarska. A zrovna příští neděli budeme slavit mé narozeniny a já bych je chtěla prožít s vámi, v Lodži.“

„To je nádherné!“ zaradovala se Wanda upřímně.

Wanda a Lidka nepocházely z tak bohatých rodin, proto pro ně byla vidina návštěvy Magdina domu velmi lákavá. To odpoledne si povídaly o všem možném. Skoro dvě hodiny se věnovaly debatě o kabaretu Qui Pro Quo a *Skořicovým krámům* Bruna Schulze, který se s podporou Zofie Nałkowské stal čteným, diskutovaným a citovaným spisovatelem. To však ještě nebyl konec překvapení toho večera.

V jednu chvíli, když už měly dost kávy a koblížků, Magdalena vypálila: „A vaše bratry zvu také.“

Skutečně, Wanda Brychczyńska měla bratra, dvojče, Stefana, který chodil do stejného ročníku ve vynikajícím varšavském gymnáziu Štěpána Báthoryho. Lidčin bratr, Poldek, navštěvoval stejnou třídu co Stefan. Shodou okolností měly obě kamarádky bratry ve stejném věku. Všichni proto maturovali v květnu 1938.

„Dobře, vyřídíme jim to,“ řekla Wanda.

Věděla, že mezi Magdou a Stefanem začalo „cosi“ neurčitého, co ještě v žádném případě není zamilovanost, ale to, co Lidka nazvala fází před zamilováním. V tomto stavu vyvolává každá zmínka o protějšku

neklid a zmatek. Wanda zatím prožívala radost z pozvání, protože onen zvláštní stav zasáhl také ji. Několikrát viděla Lidčina bratra Poldka. Před několika měsíci se společně zúčastnili jedné soukromé oslavy ve vile ve čtvrti Ochota a od té doby se Magdalena v myšlenkách vracela k Stefanu Brychczyńskému a Wanda k Poldkovi. To, po čem dívky toužily, nedokázaly pojmenovat. V jejich světě, kde ještě záleželo na konvencích a formě, si nemohly dovolit to, co si dovolila Nałkowská nebo herci varšavských divadel. Měšťanský původ – měšťanská pravidla. A jedno z pravidel velí své emoce skrývat. Přesně jako v Nałkowské románu *Hranice*, kvůli němuž se málem vážně pohádaly. Taková to byla generace, která se dokázala hádat o knihy nebo o Dymiszovy role, zpívat písně Hanky Ordonówny, opíjet se jeřabinovým likérem na pláži u Visly a bláznivě se zamilovat jen proto, že se na ně někdo jednou podíval. Tři dívky pocházející ze tří různých větví, které by se pravděpodobně nikdy nesetkaly, a přesto byly součástí jednoho stromu.

Po setkání s kamarádkami si byla Magdalena jistá, že je brzy uvidí ve společnosti jejich bratrů. Nazítrí přijel do Varšavy otcův řidič a odvezl ji do Lodže. Domů se vždy vracela s rozporuplnými pocity. Byla jedináček, a to obvykle vede k tomu, že pouto s rodiči je buď velmi silné, nebo naopak nesmírně slabé. Magda poměrně brzy přišla o matku. Narodila se v roce, kdy Polsko znovu získalo samostatnost, ovšem v té době řádila španělská chřipka a půl roku po jejím narození maminka zemřela. Yvonne pocházela ze švýcarského kantonu Neuchâtel.

Údajně byla tanečnice, ale její otec na ni vzpomínal nerad. Vždy to vysvětloval tím, že je to pro něj příliš bolestivé. Když bylo Magdaleně deset let, oženil se podruhé – s Jadwigou, varšavskou herečkou. Nejspíš ne moc dobrou, protože moc často nehrála, ale trávila dny listováním ženskými časopisy nebo u kadeřníka. Stala se však Magdinou přítelkyní. Uměla naslouchat, proto se jí mohla svěřovat. Ale s papá, jak Magdalena říkala svému otci, se dalo snadno vyjít, protože své dceři nedokázal nic odepřít. Přesto jí však otec, navzdory korektním a dokonce srdečným vztahům, ve skutečnosti připadal vzdálený. Sice tu byl, jeho přítomnost byla otisknuta v lodžském paláci Pohlových, ale přesto Magdalena neměla pocit, že by ho jako člověka skutečně poznala. Zdálo se jí, že ho její problémy nezajímají. Zajímal ho především obchod a posledních deset let se doma objevoval zejména v neděli.

„Krize, dceruško, krize. Musím se o tebe postarat, holubičko,“ říkával.

„Jak to se mnou souvisí, že nejsi celé dny doma?“

„Papá pracuje,“ vysvětloval Alois. „Musím se starat o obchod. Hádám se s hlavním technologem výroby, Szlajerem, o nové látky, včetně juty, která se nedávno začala vozit z Číny. Ale tam probíhá válka s Japonci.“

„Co mě to zajímá, papá! Nejsi se mnou,“ odpovídala nespokojeně.

Magda sice zaslechla, že papá jezdí v obchodních záležitostech do Německa, ale co tam dělal, s kým jednal – to vědět nechtěla. Dospívala a cítila se osamělá, proto s velkou radostí přijala informaci, že bude moci navštěvovat gymnázium ve Varšavě. Znamenalo to odjezd z domova, kde to zavánělo nudou – a život v podnájmu! Proto, když dvoutýdenní pobyt v hlavním městě skončil, cítila, že něco ztrácí. Samostatný život si zamilovala. Nemusela hledět na peníze, protože papá se o ni postaral. Tisíc zlotých sem nebo tam nebyl velký rozdíl.

A nyní se Magdalena nevyhnutelně vracela domů.

LODŽ, BREMEN, KVĚTEN 1938

Na parkovišti před vilou Pohlových v Lodži přistoupil k autu osmnáctiletý Romek Popiolek. Pracoval u nich jako sluha, výměnou za střechu nad hlavou vynášel odpadky, myl okna a čistil nábytek. Jeho matka sloužila u Pohlových jako kuchařka od konce Velké války v roce 1918. Bydlela v pokoji za kuchyní, a protože chlapec vyrostl a v matčině pokoji bylo málo místa, přestěhoval se do pokojíku vedle skladu uhlí. V zimě tam bylo příjemně, neboť hned vedle se nacházela kotelná.

Romek pohotově otevřel dveře auta.

„Vítáme slečnu Magdalenu doma,“ řekl mile.

„Děkuji,“ odpověděla a vůbec si nevšimla, jak na ni hledí. Měla hlavu plnou plánů na večírek na rozloučenou, na kterém konečně získá srdce Stefana Brychczyńského a okouzlí své kamarádky. A potom odjede na univerzitu do Švýcarska. „Ať Romek odnese mé věci do pokoje.“

Magdino chování bylo typické pro danou vrstvu, velmi bohaté měšťanstvo. V domě Pohlových platilo pravidlo, že práce dobrého sluhy musí být vidět, zatímco on sám – nemusí. Romek se na ni díval jako na božstvo, protože dívka jejího formátu pro takového chlapce představovala právě toto: bohyni půvabu, elegance, vkusu a sex-appealu. Udělal tedy to, co očekávala, beze slova, ale s potlačovanou touhou po jediném lidském gestu, prostém a nic nestojícím slově „děkuji“. Existoval někde vedle ní, ve světě zapomenutých a opotřeбенých předmětů, vybledlých barev, zbytků z panského stolu, v místnosti vedle skladu uhlí.

Magdalena se odebrala do svého pokoje. Bylo ještě před polednem, a tak bylo jasné, že její otec bude v továrně, která pro něj znamenala skutečný život, manželské lože a také jeho nejmilovanější dítě. Jadwiga jistě odešla někam do města, aby posbírala nejnovější drby, a tak zamířila do koupelny, aby se po cestě vykoukala – ten den bylo opět mimořádně horko. A ona o sebe vždycky dbala.

Romek Popiołek využil příležitosti, že pan domácí, ani jeho žena Jadwiga ten den nebyli doma. Prostorný a vkusně zařízený palác Pohlových se mu vždycky velice líbil. Domníval se, že značná část tohoto jmění by za tolik let usilovné práce měla patřit jeho matce. Ale toho dne, když tiše kráčel chodbou ke koupelně, kde se Magda koupala, se materiální stránkou věci už tolik nezaobíral. Už jen pomýšlení na to, že je tam – a k tomu nahá! – v něm vyvolalo pocit mocné a neovladatelné síly, která v něm doposud tiše dřímala. V chlapcově mysli a srdci pomalu rostla vzpoura. Odvážil se snít o tom, že tohle všechno, ta nádhera jejich domova, bude jeho, a především si usmyslel, že sama dívka bude jeho. Mnohokrát si představoval, že ji vidí nahou a svázanou provazem, ale nikdy se neodvážil nahlédnout do koupelny, když se koupala.

Magda Pohlová relaxující ve vodě vůbec neměla ponětí, že pod střechou jejich domu na ni číhá temnota skrytá v srdci obyčejného sluhy. Aby ne, když pro ni v té době Popiołek znamenal tolik co židle. Snad i méně.

Když byla Magdalena malá, setkání s papá milovala. Rozmazloval ji a ona se celá léta radovala ze všech těch láskyplných slov a dárků. Postupem času však její otec zahořkl a odcizil se jí. Díky pobytu ve Varšavě

si uvědomila, že jeho skutečným domovem byla továrna; doma se objevoval jen zřídka a nerad. Když se po koupeli převlékla, zašla do jeho pracovny, protože se jí zdálo, že cítí charakteristickou vůni otcovy košíkové a dobrých italských doutníků, které vášnivě kouřil. Našla ho v jeho pracovně skloněného nad papíry. Ani si nevšiml, kdy se postavila do dveří.

„Zajímalo by mě, papá, kdy zaregistruješ, že jsem na své narozeniny přijela domů,“ promluvila nakonec.

Alois Pohl zvedl oči. Okamžitě se usmál.

„Ach, promiň, dcerunko, vždyť víš, že továrna je můj život...“

„Ale já jsem taky tvůj život. A Jadwiga,“ namítla Magdalena.

Otec k ní přišel a láskyplně ji objal.

„Promiň, dítě... Jakou jsi měla cestu?“

„Jako vždy. Skvělou.“

„Pamatuj si, Magdo, že řidič ti je po celou dobu k dispozici. Kdyby sis chtěla nějak vyrazit, využij toho.“

„Děkuji, papá, ale zní to, jako kdyby ses mě už chtěl zbavit. A to jsem doma poprvé po dvou letech.“ Magdalena nečekala, že otcí řekne něco takového, ale usoudila, že nyní je nejlepší chvíle, než opět odjede na studia do Švýcarska.

„Nic takového by mě ani nenapadlo. Jsem rád, že jsi tady. Samozřejmě, hodně času věnuji práci, ale jak víš, v Německu se dějí velké změny.“

„Co nás to zajímá?“

„Udivuješ mě, drahoušku. Jsme Němci. Jsou to naše kořeny.“

„To je pravda, ale naše rodina už sedmdesát let žije v Lodži,“ opáčila Magdalena. „Nechápu, co máme společného s Hitlerovým Německem?“

Otec se na dceru zkoumavě podíval. Možná, že starému lišákovi prolétla hlavou myšlenka, že se s ní rozchází nejen v otázce času tráveného doma, názorové shody, ale dokonce i pokud jde o národnostní cítění.

„Ano, dceru, jsme občané Polska. Ale skutečnost je taková, že nacistické Německo je náš soused, ať chceme, nebo ne. Máme tam své zájmy.“

Magdalena pocítila, že něco už není tak, jako dřív.

„My?“ zeptala se. „Ne, otče. Jenom ty tam máš své zájmy. Já žádné nemám a ani mít nechci. Jsem dospělá.“

Alois Pohl od své dcery takový postoj nečekal. Nechtěl se však hádat. V neděli měla přijet řada významných osobností, včetně německého velvyslance v Polsku, Hanse-Adolfa von Moltkeho a kamarádů jeho dcery. Starý Pohl se proto rozhodl, že bude prospěšnější nechat spor vyšumět, zvláště když Magdalena procházela obdobím, které se obecně považuje za vzpurné.

„Jistě, jsi dospělá,“ odpověděl a cedil každé slovo. „Oběd bude ve tři. Jadwiga přijde taky. Neopozdi se. Potom si promluvíme. Jsem si jistý, že tvé narozeniny budou nádherné. Přijede pár hostů, jako vždycky, ale nezapomeň, že papá pro tebe připravil i něco speciálního.“

A vrátil se ke svým papírům.

„Samozřejmě,“ odpověděla a zmizela v prostorné chodbě.

„Proč se otec takhle chová?“ zeptala se Magdalena otcovy druhé ženy Jadwigy.

„To je ješitnost.“ Jadwiga kouřila tenkou mentolovou cigaretu v dlouhé skleněné špičce.

„Co prosím?“

„Tvůj otec se rád zhlíží v odrazu své moci nad lidmi. Proto si vždycky vybere továrnu, moc a budování sítě kontaktů.“

„Tak proč sis ho vzala?“

Jadwiga Pohlová, rozená Bielanská, vstala z křesla a přistoupila k Magdě.

„Protože dříve býval jiný. Nevím, v čem jeho srdeční vada spočívá. Snažila jsem se, co jsem mohla. Dokonce jsem mu chtěla porodit dítě, i když ty bys z toho jistě nebyla nadšená. S nevlastními sourozenci to bývá těžké, Magdo. Ale on se mi vzdaloval.“

Jadwižina slova ji zmátla. Po chvíli došla k závěru, že není možné, aby otec Jadwigu přestal milovat. Zato bylo možné, že jeho sebeláska převážila nad vším ostatním. Po chvíli se rozhodla zeptat na to, co ji opravdu trápilo.

„Má otec kontakty s Němci?“

Jadwiga vyprskla smíchy.

„To je otázka! Vždyť jste přece lodžští Němci.“

„Nejde mi o záležitosti jazyka nebo kultury.“

„O Hitlerovu stranu?“ předběhla ji Jadwiga překvapeně. „Jestli se ptáš na tohle... Nevím. Tvůj otec se mi s žádnými svými záležitostmi nesvěřuje. Víš, že zítra přijede německý velvyslanec Hans-Adolf, hrabě von Moltke?“

„Ano, papá se o tom zmínil.“ Magdalena se jízlivě usmála.

Jadwiga vycítila, že si dívka od Hitlerova Německa drží odstup. Možná je to dobře, pomyslela si.

„Přijede za tebou někdo, Magdo?“ zeptala se po chvíli.

Dívka se usmála při představě, že se setká s těmi, na kterých jí opravdu záleží. Její otec se stal tak chladný a odtažitý.

„Samozřejmě. Wanda Brychczyńska se svým bratrem Stefanem a moje další kamarádka Lidka Rosenmanová a její bratr Poldek. Jsou to moji přátelé. Chci s nimi strávit nějaký čas, než odjedu do Švýcarska.“

Jadwiga si potáhla z cigarety. Kouření v přítomnosti dospívající dívky bylo v dobrém domě považováno za nevhodné, ale ona k tomu přistupovala liberálně. Stejně jako Magdalena. Nebyl to žádný problém.

„Nad čím přemýšlíš?“

„Jsou ta Lidka a Poldek Židi?“ zeptala se Jadwiga.

„A je to pro tebe problém?“ odpověděla Magdalena otázkou.

„Vždyť víš, že ne. Ale myslím, že pro tvého otce... Vzhledem k tomu, že...“

„... přijede ten odporný velvyslanec,“ dodala a povzdechla si. „Naštěstí mám narozeniny a můžu si pozvat, koho chci. Papá se zmínil o překvapení. Prosím, řekni mi, co to je, protože jsem strašně nervózní.“

„Nemůžu. Drží to v tajnosti,“ rozložila Jadwiga ruce.

Povídaly si zbytek času až do oběda.

KAPITOLA II

VĚŠTBA

LODŽ, KONEC KVĚTNA 1938

Magdalena Pohlová se svých kamarádů nemohla dočkat. Wanda a její bratr Stefan, stejně jako Lidka a Poldek, přijeli do Lodže vlakem z Varšavy. Magda jim koupila jízdenky do první třídy, aby měli opravdu příjemnou cestu. Řidič vyjel na nádraží hostům naproti.

Sama netrpělivě čekala, takže když se Renault Vivasport model z roku 1935 v působivé verzi se střechou konečně objevil na dlážděném nádvoří před palácem Pohlových, ulevilo se jí. *Brzy ho uvidím*, povzdechla si v duchu.

Celou dobu myslela na Stefana Brychczyńskiego, Wandina bratra. Seběhla dolů po velkém schodišti. Když ji zahlédl Romek Popiołek, toho dne oblečený v livreji komorníka, pomyslel si, že slečna Magdalena je ta nejkrásnější žena, jakou kdy viděl. A že jednou přijde den, kdy dcera jeho pánů bude jeho, třebaže dnes pro něho představovala nedosažitelné výšiny.

Magdalena mezitím vyšla ven přivítat své kamarádky. Wanda s Lidkou vypadaly velmi potěšené pozváním a obdivovaly krásu a rozlehlost paláce Pohlových. Dívky se vřele objaly. Nakonec však Magdin pohled spočinul na Stefanu Brychczyńském, vysokém mladém muži,

jehož tvář jí připomínala mladíka z obrazu Sandra Botticelliho. Stefan měl příjemný zevnějšek, bezvadné chování a jistou dávku plachosti, která ženy tolik přitahuje.

„Připadám si skoro jako Karol Borowiecki před palácem Hermana Bucholtze,“ řekl.

„A já bych se mohl cítit jako Moryc Welt,“ dodal Poldek Rosenman, který Magdu na všech soukromých večírcích, na nichž se ve Varšavě vídali, škádlil.

„Ráda vás vidím, i když Lodž není země zaslíbená a můj dům není palác,“ řekla trochu rozpačitě Magdalena.

Považovala se za dívku následující ducha Nałkowské, jak se říkalo ve varšavských kruzích, který byl osvobozený od měšťanské morálky, ale v přítomnosti Stefana Brychczyńskiego zcela ztratila sebejistotu. Dokonce i dotek jeho ruky při pozdravu ji elektrizoval. Velmi se snažila skrývat své city, což však neuniklo Lidčině pozornosti, které se Stefan také líbil.

Po přivítání pozvala Magdalena své přátele do salónu na kávu a jahody se šlehačkou, zatímco mlčenlivý Romek Popiołek, smířený se svým osudem, vynesl jejich zavazadla do pokojů. Beze slova. Nikdo z těch veselých mladých lidí toho dne sluhovi nevěnoval žádnou pozornost.

Po dezertu přišel čas na odpočinek, ale odpoledne všechny vzrušila zpráva, že do sídla Pohlových přijel nejslavnější Švýcar v Polsku – Eugeniusz Bodo. Přijel samozřejmě vlastním autem, i když s řidičem, sám neřídil, a s velkou německou dogou jménem Sambo. Alois Pohl

udělal dceři radost – speciálně pro ni měl Bodo v růžové zahradě během narozeninové oslavy zazpívat několik svých šlágrů.

Bohatství přitahuje slávu. Je to truismus, ale za Druhé polské republiky platil stejně jako ten, že sláva pomine rychleji než letní bouře.

Mladí herce samozřejmě okamžitě obklopili.

„Kdy už konečně dostanete Adolfa Dymyszu do blázince a natočíte další velkořím?“ zeřtal se Poldek Rosenman hvězdy, kdyř ředl račí polěvku.

„Já se opravdu snařím, ale je stejně pravděřodobně, ře z Adolfa zeřílím já,“ řekl Bodo a zatvářil se komicky.

„Zvlášť kdyř je za humny druhý Adolf,“ řoznamenal pohotově Stefan Brychczyński.

Bodo zvažněl. Přilořil si řrst na ústa.

„Tíše, řhlaře, tíše, řprotože s tím druhým Adolfem nechceme mít nic společněho.“

„To řen abyste věděł,“ řekl Stefan.

„Máte mořžnost vidět mě v mém nejnověřším řilmu.“

Bodo totiž přijel do Lodře nejen, aby tady účinkoval za řeníze, a to nemalé, ale také řproto, aby seřnal řprostředky na svůj vlastní řilm, který měl řeřířovat. A otec Magdy Pohlové byl... bohátý.

„Co je to za řilm?“ zajímala se Wanda Brychczyńska.

Herec opět nasadil svou řgrimasu a odpověděł řženským řhlasem:

„Lhala řsem.“

„Kdo lhal?“

„Tak se řjmenuje ten řilm. *Lhala řsem*. Je to drama a já v něm řhrajů negativní řpostavu. Myslím, ře ho řeště dávaří v řkinech.“

Mladí se s Bodo řobavili, zařžertovali a Poldek se řslavným řhercem svádeł souboj řgrimas, který řjistě řvypovídal o řlehkosti májověho večera

a doby, v níž tehdy žili. Magdalena nevnímala, že stáli na kraji vulkánu, žila v iluzi, že do země zaslíbené nemůže přijít nic hrozného. Pro ně byla Lodž rájem, ale pro většinu dělníků a jejich rodin – peklem.

Pětice přátel se vypravila na večerní promítání dramatu *Lhala jsem* do Grand kina v Piotrkowské ulici. Ale ne všichni byli po filmu spokojeni.

„Mně se to velmi líbilo,“ poznamenal Poldek Rosenman.

„Nesouhlasím,“ oponoval mladý Stefan Brychczyński. „Nehráli přesvědčivě.“

Děvčata je se zájmem poslouchala.

„Ale uznej, že se na to dobře koukalo. Kromě toho Bodo je rozený herec,“ nevzdával se Poldek.

„A kolik takových filmů už jsme viděli? Smosarská podala jako vždy dobrý výkon, ale já se prostě až do konce nudil.“

„Pojďme do Grandky,“ navrhla Magdalena. Koneckonců, znala Lodž nejlépe.

V restauraci Grand to bylo možné za nemalé peníze roztočit. Třebaže se papá své jediné dceři sám nevěnoval, tak na oslavě jejích narozenin nešetřil. Grandku, jak jí Lodžané říkali, nenavštěvovali žádní pouliční hochštapleři. Ten večer tam hrála opravdu dobrá klezmerová hudba, protože komunita lodžských Židů tvořila nedílnou součást města. Za skočných zvuků trubky, cembala, houslí a akordeonů se mladí bavili o filmu, hodnotili výkon Boda a jeho psa (přičemž Stefan prohlásil, že větší dobytek v životě neviděl) a k tomu popíjeli vodku. Na věk se jich nikdo neptal.

Magdalena se velmi snažila být Stefanovi Brychczyńskému co nejblíže. Mezi Wandou Brychczyńskou a Poldkem to také zajiskřilo.

Lidčin bratr se jí mohl líbit, byl štíhlý, snědý, ale s krásnou aškenázskou tváří, tmavýma očima a krásnými prsty. Vodka, dobře namražená, se toho večera pila mimořádně dobře! V jednu chvíli k nim, za zvuků klezmerové trubky, přistoupila Romka.

„Můžu mládeži říct svou věštbu?“

Všichni už měli pěknou špičku, takže ji nikdo neodehnal. Jinak by se Lidka Rosenmanová postavila rázně proti.

„Řekni ji nám všem, ne každému zvlášť.“

Při těch slovech se věstkyně jakoby polekala. Dívat se do budoucnosti tolika lidí pro ni nebylo snadné. Ale obrázek Kościuszka na bankovce v hodnotě dvaceti zlotých ji rychle přesvědčil.

„Ukažte mi dlaně. Z nich vyčtu vaši budoucnost.“

„Sama nevěřím, že to děláme,“ řekla Magdalena Stefanovi.

Poprvé si pohlédli hluboko do očí. Seděli vedle sebe. Magdalena cítila teplo jeho těla. Stefan voněl dobrou kolínskou. Toužila po něm víc, než kdy jindy, ale on se jako gentleman nesnažil využít situace.

„Je to legrační, ale možná něco uvidí,“ zažertoval Poldek.

„Možná se dokonce dozvíme svou budoucnost,“ dodal Stefan.

„Mladý muži,“ řekla Romka vážně. „Neměl byste se mým schopnostem vysmívat.“

„Ano, vzhledem k tomuhle místu musí vaše schopnosti stát za to,“ doplnil ještě.

Pětice zírala na podivnou ženu, která se neznámo odkud najednou zjevila v exkluzivní restauraci. Vyzařovala z ní jakási síla, jejíž zdroj nedokázali odhadnout. Dívala se na ně jako někdo, kdo má svou vlastní čest a neuchopitelnou logiku, a skrze ni vidí to, co jiní nevidí.

„Urážíte mě, ale já vám přesto řeknu, jaká bude vaše budoucnost. Jste přátelé, vím to. Vím také, že vás spojují city dosud nepojmenované a nevyslovené, skryté ve vašich pohledech.“

Když to věštkyně řekla, okamžitě utichly všechny vtípky, poznámky a narážky. Nastalo ticho. Právě na to čekala.

„V takovém případě nám ukaž, co vidíš z čáry života,“ ozvala se nakonec Magdalena.

„Sami tomu nevěříte,“ odpověděla žena.

„Tak řekni, co nás čeká,“ navrhl Poldek. A žena se na ně podívala ještě jednou.

„Příštích deset let přežije pouze jeden z vás.“

Stefan vyprskl smíchy, ale rychle se ovládl, protože jak jeho sestra, tak Magdalena a Lidka zůstaly vážné. Nikdo se nesmál. Nebylo ani tak důležité, co žena řekla, jako spíš jak to řekla.

„Kdo?“ Magdalena to napětí nevydržela.

Romka se na ni podívala, ale neodpověděla. Dívka usoudila, že jde o ni.

„A jak tedy zemřeme?“ zeptala se Wanda.

„Náhle a nečekaně. Nevidím to přesně, ale vím, že za deset let bude naživu jen jeden z vás.“

Atmosféra byla zvláštní. V hlavách jim šuměla vodka. Nechtěli mluvit o smrti, protože ještě naplno neochutnali život. Magda podala Romce bankovku, aby tu nepříjemnou situaci neprodlužovala. Žena rychle zmizela, jako by tu nikdy nebyla.

„To je absurdní,“ řekl nakonec Poldek, který byl znám svými racionálními úvahami, a proto se s rabínem na hodinách náboženství často hádal.

„Pojďme,“ navrhla Magdalena, když viděla, že Wanda poněkud přebrala. „Je čas jít spát, protože zítřek patří mně.“

Vydali se tedy do paláce Pohlových. Každému z nich však Romčina slova utkvěla hluboko v mysli.

Na další den byla plánovaná recepce, na které měl Bodo zazpívat speciálně pro Magdalenu. Kromě toho na hosty čekaly vynikající pokrmy a nejlepší vína. Magda svého otce dobře znala, ale celá ta neobvyklá iniciativa jí připadala neuvěřitelná – papá nikdy předtím nic takového nedělal.

Svěřila se se svými myšlenkami Jadwize a ta jí odpověděla:

„Takže tohle je poprvé. Má tě rád. Má jenom tebe. Jedinou. Važ si toho.“

Magdalena pokrčila rameny. Ne že by si otcova gesta nevážíla, když vydával tolik peněz v době, kdy ještě všichni skloňovali slovo krize ve všech pádech. V Polsku se krize po krachu na Wall Street v roce 1929 v následujících letech projevila velmi silně. Alois Pohl dělal všechno možné, aby se udržel nad vodou. Celé ty roky se Magda dobře učila, každý rok slavila narozeniny, ale nikdy ne tak velkolepě. Teď cítila, že se za tím skrývá něco jiného. *Co přesně?* přemýšlela.

„Opravdu přijede ten velvyslanec z Německa?“

„Ano,“ odpověděla Jadwiga. „Otcí záleží na tom, abys ho dobře reprezentovala. Včera večer mi před spaním řekl, že jsi jeho klenot.“

Magdalena neměla chuť se vyptávat, o čem dalším se manželé před spaním bavili – považovala se za dobře vychovanou dívku. Jadwižina slova však nasvědčovala, že návštěva německého velvyslance není náhodná.

Kolem poledne dorazil Hans-Adolf von Moltke, který pocházel ze známé pruské rodiny. Nebyl sám, německá delegace přijela ve dvou autech. Magdu to silně zmátlo, ale teď si byla jistá, že se papá pod záminkou jejích narozenin sešel s nějakými říšskými představiteli nebo zástupci německé menšiny ve Slezsku. Aby dala otci najevo, že se jí takové zacházení nelíbí, rozhodla se předběhnout Jadwigu a vyšla jim v ústrety jako paní domu. Jako dcera Aloise Pohla si to mohla dovolit. Když vstoupili do velkého obývacího pokoje, německy je pozdravila. Všichni byli bezvadně oblečení. Scénu sledoval Romek Popiołek – oblečený v livreji působil neviditelně a německy nerozuměl ani slovo.

„Jsem ráda, pánové, že jste přijeli na mé narozeniny, i když jsme asi nikdy neměli to potěšení se poznat.“

Muži byli očividně překvapeni. Teprve po chvíli se objevil Alois Pohl.

„Seznamte se s mou dcerou,“ řekl a pak pozdravil velvyslance.

Co je to za povýšeného chlapíka, pomyslela si Magdalena.

„Rád vás poznávám,“ pokynul Hans-Adolf von Moltke hlavou. „Doufám, že stejně jako váš otec budete pracovat ku prospěchu naší vlasti, německé říše.“

„Jsmo v polském městě a v Polsku,“ odpověděla Magdalena. „Toto je má vlast.“

Její přízvuk však nenechával nikoho na pochybách, že je také Němka. O to jí šlo. Viděla, že její otec zuří. Kdyby byla mladší, určitě by jí jednu vlepil. Ale teď nemohl nic dělat. Ne před těmito lidmi.

Velvyslanec, přesvědčený, že bude v německé domácnosti vítán, se zjevně cítil nesvůj.

„Chápu, že žijete v Polsku. To je přirozené. Jste však Němka a službou Říši si ostudu neuděláte,“ poznamenal.

Pokusil se vykličkovat z nepříjemné situace.

„Papá, představíš mi ty pány, když už přijeli na mé narozeniny?“ zeptala se Magdalena najednou. Další úder.

Alois ho přijal, a tak se jeho dcera setkala s předními německými zástupci v Polsku. Tři pocházeli ze Slezska a jeden z Bydhoště, kde žila početná německá menšina. Další muži tvořili velvyslancův doprovod.

„A nyní vás zvu ke stolu,“ oznámila.

K obědu se dostavil rovněž Eugeniusz Bodo, který na sebe rychle strhl veškerou pozornost, přišli také příbuzní Jadwigy, samozřejmě Poláci, a spřátelené rodiny továrníků z Lodže. Magdalena si je pamatovala z dětství jako účastníky povinných rautů, které se konaly podle scénáře „jednou u nás, příště u vás“. Oběd se podával na verandě paláce mezi velkými květináči s palmami, které byly na jaře objednány v Itálii. Nyní vrhaly příjemný stín, když den byl horký a dusný. Stále se nemohla vyrovnat s tím, že otec sem tyto lidi pozval na její narozeninovou oslavu. Nejdůležitější však pro ni bylo, že v tento výjimečný den měla nablízku své přátele. A právě oni usedli vedle ní – Stefan Brychczyński se svou sestrou po pravici a Poldek s Lidkou po levici. Podávala se polévka z kachní krve, výborně ochucená pepřem, a pak štika po litevsku, vařená v červeném boršču, a karas a lín na smetaně. K tomu medovina.

Výběr jídel Magdalenu poněkud překvapil. Podívala se na Němce – jedli, ale ne zrovna s chutí.

„Nechutnají vám polské pokrmy z ryb? Poláci mají jedinečné recepty na sladkovodní ryby,“ oslovila velvyslance německy.

„Mám rád tradiční německá jídla.“

„Vždycky lze zkusit něco jiného. Jedl jste už kapra po židovsku?“

Při těchto Magdiných slovech se Poldek usmál. Právě si naložil velkou porci štiky a s chutí se pustil do jídla. Vyměnil si pohled se Stefanem – oba věděli, že to brzy začne skřípat.

„Promiňte, neslyšel jsem vás.“ Velvyslanec se snažil vyhnout konfrontaci.

„Kapa po židovsku,“ zopakovala přehnaně zřetelně. „Kapr je taková sladkovodní ryba, v Polsku velmi oblíbená. Polští Židé mají originální kuchyni, kterou byste měl ochutnat.“

„Nevím, jestli bych o tomto chtěl mluvit.“

„Nemáte rád jídlo?“

„Mám,“ odpověděl von Moltke. „Ale dávám přednost německé kuchyni.“

„Tak třeba některá typická jídla aškenázské kuchyně? Například šoulet,“ řekla Magdalena přesvědčivě. „Aškenázové jsou přece Němci.“

„Domnívám se, že by mi to jídlo nechutnalo, mladá dámo.“ Velvyslanec byl čím dál víc podrážděný.

„Proč? Je přece velmi chutné. Jíme ho o vánočních svátcích,“ pokračovala. „Uznávám, že chuť je poměrně originální, ale za ochutnání to stojí.“

Tehdy se do hovoru zapojil Alois Pohl.

„Magdo, pan velvyslanec z pochopitelných důvodů židovská jídla nejí.“

To mělo nepříjemnou diskusi utnout, ale celý hovor slyšel Bodo, který jedl společně s nimi. Jeho velký pes chodil kolem stolu a loudil kousek chutného jídla.

„Jsem tu samozřejmě hostem této mladé dámy,“ řekl herec a mrkl na Magdu. „Ale vidím, že hovor o jídle přechází na téma národnosti a to už je nebezpečné.“

„Proč?“ navázala Jadwiga, která Magdu v jejím boji s hodnostáři nacistického Německa tiše podporovala.

„Protože za chvíli se ukáže, že někdo jako já,“ pokračoval Bodo, „bude považován za nebezpečného. Moje matka je Polka, ale otec, buď mu země lehká, byl Švýcar. Mám tak švýcarské občanství. Jsem tedy míšenec, nebo ne?“

Kdosi ta slova herce, který ačkoliv uměl dokonale německy, nechtěl v tu chvíli tento jazyk používat, přetlumočil velvyslanci.

„To jsem nevěděl,“ řekl von Moltke. „V takovém případě doufám, že vystoupíte v nějakém solidním německém filmu.“

„To je nabídka? Prosím, omluvte mě, ale v Polsku mám přemíru filmových nabídek.“

Hovor poněkud vázl. Alois Pohl už hodlal přejít s říšskými představiteli k diskusi o svých věcech, ale opět mu v tom zabránila Magdalena.

„Lidko, řekni, jak připravujete u vás doma kapra po židovsku,“ oslovila německy svou kamarádku.

Než překvapená Lidka stačila představit kulinářské taje jeho přípravy, diplomat náhle vstal.

„Vidím, že ve vašem domě nejsem vítán, pane Pohle.“

Magdalena to už nemohla vydržet. Rozhodla se všechno vsadit na jednu kartu.

„Naopak. Všichni v tomto domě, já i moji přátelé, jsme vám projevili úctu, že jsme s vámi zasedli ke stolu. Nevím, z jakého důvodu si myslíte, že v našem domě nejste vítán.“

„Nechtěl jsem, abyste to tak pochopila.“ Von Moltke cítil, že se unáhlil, a snažil se situaci uklidnit.

„Já mám rád kapra po židovsku a všechna ostatní jídla naší kuchyně. Samozřejmě košer, jak jinak,“ prohlásil nakonec Poldek, pro kterého byla velvyslancova slova také nepřijatelná.

„Vy jste Žid?“ zeptal se nesměle von Moltke.

„Samozřejmě. Copak jste to na mě nepoznal, když jste usedl ke stolu?“ zeptal se ironicky Poldek. „Podívejte, mám židovský nos.“

Bodo se chytil vtipu.

„A já mám švýcarský nos. Až se mi z něho chce smrkat!“

Wanda a Magdalena, stejně jako Jadwiga, sedící vedle svého manžela, vyprskly smíchy. Bodo a Poldek mezitím postupně probírali jednotlivé části obličeje a došli k závěru, že Židé musejí být smíšení se Švýcary. Německý velvyslanec to sotva vydržel – vůbec se mu nelíbilo sedět u jednoho stolu s Židem.

„To by v Říši bylo nemyslitelné,“ řekl tiše jeden ze Slezanů.

„Ale tady je našťástí Polsko,“ opáčila pohotově Magdalena a muž okamžitě ztichl a jen se vrtal vidličkou v talíři.

Poldek Rosenman se usmál. Německý velvyslanec musel snést, že sedí u jednoho stolu s Židy.

Jakmile dojedli, přišel čas na Bodovo vystoupení. Recitál všechny pozvané zaujal. Umělec se doprovázel na klavír³ a zazpíval několik svých písní z kabaretu Qui Pro Quo a z filmových muzikálů, což se všem velmi líbilo. Zazněl potlesk a účastníci Magdiny narozeninové oslavy herce vybízeli k přídavku. Tato část večera se opravdu povedla.

Bylo už pozdě, snad kolem třiadvacáté hodiny, když se Alois Pohl rozloučil se svými německými hosty. Po obědě s nimi několik hodin hovořil, zatímco Magdalena a její přátelé strávili krásný večer ve společnosti Eugenia Bodo. Herec si za toto vystoupení jistě odnesl několik tisíc zlotých.

Teď Magdalena čekala na svého otce. Seděla v jeho pokoji, stále ještě naplněného pronikavou vůní vykouřených doutníků. Poté, co vyprovodil své hosty, si ji zavolal k sobě. Muselo to přijít.

„Dnes ses mě pokusila zdiskreditovat. Co to bylo za hloupé otázky namířené na našeho hosta? Myslel jsem si, že jsi udělala maturitu a zmoudřela jsi. Očekával jsem, že ukážeš, jak dobře znáš německou kulturu. Velvyslanec ti mohl napsat doporučující dopis na nějakou německou univerzitu...“

„Podle tebe bych měla studovat v Německu?“ Přerušila otce nečekaně Magdalena. „Snad ne Hitlerovy politické názory? Nebo snad architekturu zbavenou Židů?“

„Pro naši rodinu by to bylo přínosné!“

„Abys mohl, papá, zvát sem, do našeho domu, tyhle lidi?“ zeptala se kousavě. „Na to nikdy nepřistoupím a pochybuji, že by s tím máma souhlasila, kdyby žila.“

Vzpomínka na zemřelou matku otce zabořila. Jeho dcera to velmi dobře věděla.

„Mohla bych vědět, proč jsi to udělal? Proč jsi využil mé narozeniny jako zástěrku? Protože přesně takový pocit z toho mám.“

„Moje záležitosti nejsou tvoje starost,“ řekl Alois Pohl tvrdě. „To, co dělám, dělám pro dobro rodiny. Přijde čas a oceníš to. Jenom kvůli tobě jsem tady toho Žida a jeho sestru toleroval. Víckrát už je sem nepozveš.“

„Tak to budeš žít sám.“

„Mám Jadwigu, nejsem sám. A ty, drahoušku, odjíždíš do Švýcarska. Německá kultura ti udělá dobře. Za dva týdny máš být v Curychu. A teď můžeš jít.“

Magdalena usoudila, že další diskuse nemá smysl. Otec se jí vzdaloval, nacházel se v nějaké pro ni nedostupné zemi. Chtělo se jí brečet, ale potlačila to. Slzy si dovolila teprve, až se ve svém pokoji posadila na postel. Ten den jí stál mnoho sil.

Po chvíli zaslechla, že kdosi klepe na dveře. Udivilo ji to, protože bylo už pozdě po půlnoci. Otřela si slzy kapesníkem a otevřela. Na chodbě stál Poldek Rosenman. Nečekala ho. V hloubi srdce doufala, že přijde Stefan Brychczyński, jenomže ten vypil hodně vína a hlavně žertoval s Eugeniem Bodo.

„Můžeme si promluvit?“ zeptal se Lidčin bratr.

„Wanda a Lidka už spí?“ zeptala se Magdalena hloupě.

„Ano, ale já jsem přišel za tebou.“

Poodstoupila a Poldek vešel dovnitř. Zavřeli dveře.

„Za mnou?“

„Ano, Magdo, za tebou. Byl jsem dnes na tebe velice pyšný, že ses té nacistické svini postavila.“

„Moc se omlouvám, ale můj otec...“

„Nemusíš se omlouvat. Postavila ses tomu velvyslanci a svému otci. To je pro mě nejdůležitější.“

Posadili se vedle sebe na kraj postele.

„Co s námi bude?“ zeptal se Poldek.

Teprve teď si všimla, že by se jí mohl líbit. Teprve teď postřehla, že ho zaujatá fantazírováním o Stefanovi vůbec nevnímala.

„To myslíš s námi dvěma?“ zeptala se.

„Moc bych si přál, aby to tak bylo,“ odpověděl Poldek.

„Ale já odjíždím do Švýcarska a nechtěla bych smutnit.“

„Vím, ale teď jsme tady spolu a ještě několik dní můžeme předstírat, že nikam nejedeš.“

Přála si to. Jedna věc byla o milostném zasvěcení mluvit a druhá ho prožít. Položila mu ruku do dlaně. Napadlo ji, že toho bude litovat, ale podvolila se okamžiku. Táhla ho do postele. Ještě stihla zhasnout petrolejovou lampu na stolku vedle. A pak její tělo splynulo s jiným tělem, stvořila jedno. Noc jim poprvé naplnila láska. Neuvědomovali si však, že měli svědka – Romek Popiołek rád odposlouchával a šmíroval. Ten teď stál na terase a skrze otevřené dveře všechno viděl.

Miloval Magdu Pohlovou a zároveň ji nenáviděl.

Jakmile Romek Popiołek spatřil to, co mělo být ostatním skryto, sám se stranou a v největší tajnosti uspokojil, pak sešel dolů do pokoje, kde bydlela jeho matka – kuchařka a hospodyně. Do umyvadla, otlučeného, ale ještě neprotékajícího, nalila stará Popiołková trochu teplé vody. Většinu z ní předtím použila na mytí nádobí, ale zbytek se rozhodla nechat pro sebe. Byla už starší a otékaly jí nohy. Trpěla tise, ale bolesti byly čím dál častější. Romek měl jenom ji. Jeho otec, místní bohém, pil a užíval si, až nakonec před mnoha lety práskl do bot a nechal matku s dítětem samotnou. Pohlovi se nad ní slitovali a nechali ji u sebe v malé místnůstce. V rámci svých povinností vařila, udržovala pořádek a uklízela rozlehlé chodby. Syn vychodil pouze čtyři třídy základní školy a začal pracovat, aby matce pomohl. Uklízel a vynášel kbelíky s odpadem. Jedli to, co zbylo z panského stolu.

„Umyj se a jdi spát,“ řekla mu teď velmi unaveně.

„Maminko, nevypadáš dobře.“ Romek se na ni starostlivě podíval.

„Unavilo mě dnešní mytí nádobí.“

„Musíš pořád mýt nádobí těm... skopčákům. Viděla jsi dneska toho německého velvyslance?“

Jako sluhu by ho to nemělo zajímat, ale polská ulice, polská hospoda, názory polského lidu, z nichž Romek naplno čerpal, se vyjadřovaly ostře proti Němcům.

„Co to povídáš, Pohlovi jsou dobří lidé. My tady můžeme žít a jíst zadarmo...“

„Jíst?“ obořil se Romek. „Jíme zbytky z jejich stolu, mami!“

Marii Popiołkové už bylo padesát let. Život se s ní nemazlil. Jaké měla možnosti? Vychovávala dítě sama. Kdyby se vzepřela a řekla Pohlovým něco neslušného, skončila by na ulici. V Lodži žily a tísnily se v kdovíjakých špeluňkách tisíce dělnických rodin, které na tom byly hůře než oni. Pamatovala si, že když se v Polsku v roce 1930 rozmohla krize, tak se z těch zbytků ze stolu Pohlových najedli nejen oni, ale i rodina její sestry. Přišla o práci v soukenictví. Teprve nedávno se přestěhovali do Stalowé Woly. Za práci.

„Kdybys věděl, kolik lidí by tak chtělo jíst.“

„Jsou to zbytky!“ protestoval Romek. „A já mám dnes narozeniny, mami.“

„Úplně jsem zapomněla!“ Popiołková se omluvně usmála. „Všechno nejlepší k narozeninám, synu. Ale voda v umyvadle stydne. Chtěla jsem si smočít nohy.“

„Bolí tě?“

Teprve teď si všiml, že je má oteklé. Matka nemohla pracovat tak tvrdě. Musí to říct panu Aloisovi.

„Ticho, synku, ticho. Pan Pohl se nesmí nic dozvědět, nebo mě propustí. A co s námi pak bude? Nemáš se tady špatně.“

Romek pociťoval vztek. Ne na matku, protože tu měl rád, ale na Pohlovy – na ty parchanty, kteří z dělnické třídy vysávali každou kapku krve, každé nadechnutí a proměnili ho ve své bohatství. Zatnul zuby. Voda byla teplá. Umyl matce šedým mýdlem nohy. Pak se v té vodě smočil sám. Pojedli zbytky ze stolu. Dokonce byly chutné. Jako vždycky. Ale Romek si ještě ten den přísahal, že tohle všechno bude jednou jeho. A Magdalena Pohlová, ta povýšená, hrdá Němka – mu bude patřit taky. Pomsta čeká na všechny ty boháče, lodžské i varšavské, budou prokleti. Ach ano, přijde den, kdy se Romek Popiołek pomstí. Tím si byl jistý.

VARŠAVA, O DVA TÝDNY POZDĚJI

Dva týdny po večírku v paláci Pohlových v Lodži připadaly Magdě jako sen. Byla šťastná jako nikdy. Nechtěla zůstat v otcově domě, a tak s přáteli odjela do Varšavy. Těšila se, že odcestuje do Švýcarska přes Vídeň z nádraží v hlavním městě. A měla k tomu vhodnou záminku, aby mohla být s Poldkem. Nikdy by ji nenapadlo, že se láska může (jak se jí zdálo) zrodit mezi dvěma lidmi z tak odlišných světů. Po dva týdny se připravovala na odjezd, ale také chodila s Poldkem na každý nový film, výstavu a kulturní akci.

Jednoho dne jí oznámil:

„Vezmu tě na Pragu.“

„Co tě to napadlo?“

Pro dívku z dobré rodiny byla pravobřežní část Varšavy jako neznámá země – domov chuligánů a pochybných putyk. Ale Poldek chtěl něco jiného – přál si, aby si Varšavu zapamatovala jako město živých lidí, kontrastní, barevné, nádherné a... špinavé. Vzal ji na koncert pouliční hudby. Stáli mezi lidmi, kteří tleskali skupině varšavských pouličních muzikantů. Hráli samé šlágry: *Tango mi hrej*, potom *Slečna Andzia má dnes volno*, *V tramvaji*, *U Blajových*. Magdalena dnes poznala jiného Poldka než toho, kterého viděla na večírku v Lodži – obyčejného, židovského chlapce, který se však především cítil být Varšavanem. V jednu chvíli mu pevněji stiskla ruku, on ten dotek ucítil a usmál se na ni.

Bylo to kouzelné a jedinečné, dokud kdosi za nimi neřekl:

„Co toho Židáka tak muckáš?“

Magdalena a Poldek se okamžitě otočili. Stál tam nějaký chlapík s nakrátko zastřiženým knírkem v odrbaném kabátě a s cigaretou v ruce.

„Co je vám do toho?“ zeptala se Magdalena.

„Protože je vidět, že jste slečna z lepší rodiny.“

„Já jsem Varšavan,“ řekl Poldek dotčeně.

„Kdo je a kdo není z Varšavy, do toho se neplet. Jsi Žid, a basta. Vypadněte odsud, než se naštvu.“

Uslyšelo ho několik lidí. Někdo dědkovi řekl, aby zmlkl, protože hudebníci hrají přídávky. Chlapík se ztišil, ale dál na mladou zamílovanou dvojici vztekle hleděl.

„Pojďme odtud,“ navrhla Magda.

Vrátili se na levý břeh Visly přes Kierbedziův most tramvají. Magdalena měla chuť na koblihy od Blikleho, ale rozhodla se, že Poldka vezme jinam, do malé, výborné varšavské kavárny – Malé zemanské v ulici

Mazowiecké 12, poblíž Napoleonova náměstí. Tam si objednali trubičky se šlehačkou a kávu, celou konvičku.

„Omlouvám se tam za tu nepříjemnost,“ řekl Poldek.

„Za něco takového se neomlouvěj. Byl to prostáček.“

Káva byla vynikající, ale Magda cítila, že je čeká vážný rozhovor, protože se týkal jí a jeho – jejich vztahu, který sotva začal a už měl skončit kvůli jejímu odjezdu na studia.

„Prostáček nebo hlupák, tak se dnes chová kdekdo.“ Poldek rezignovaně svěsil hlavu. „Kdybych šel studovat na Varšavskou univerzitu... Přece víš, že je tam lavicové ghetto.“

Slyšela o tom. Je to smutné, ale tohle se v Polsku roku 1938 dělo. Právě v tomto roce začalo platit na Varšavské univerzitě lavicové ghetto. Šéf Tábora národního sjednocení, zvaného Ozon, plukovník Adam Koc, velká ryba ve světě sanační politiky, hledal kontakty mezi národními demokraty, kteří vždy představovali protiváhu k politice pilsudčáků. Maršálek Piłsudski už byl tři roky po smrti a nevypadalo to, že by ho mohl někdo nahradit. Ulice se radikalizovala. Docházelo k častějším protizidovským výtržnostem, což ve Varšavě možná nebylo tolik vidět. Polsko však byl především venkov. Dnes to poznali ve čtvrti Praga.

„Polsko nikdy nebude takové, jaké je dnes Německo,“ řekla Magdalena. „Vím, co říkám.“

„A čím dnes je?“

„Monstrum. Nevím, kolik toho ten svět vydrží. Já za chvíli odjedu do bezpečného a sytého Švýcarska, ale ty, můj milovaný, ty zůstaneš...“

Poldek ji chytil za ruku a jemně ji políbil. Nikdo si jich nevšímal a nikdo je bezostyšně nežádal, aby opustili kavárnu.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Němka.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.